

ТИРСІН Р.В., ЦАРЕНКО Т.М., ЯРЧУК Б.М.,
ТИРСІНА Ю.М., ДОВГАЛЬ О.В., кандидати вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

КОНСАЛТИНГ У СВИНАРСТВІ

У статті наведені матеріали, що стосуються проблем управління галуззю свинарства. На основі проведених досліджень наведені складові технологічної системи управління галуззю, зокрема ті, які стосуються ветеринарного обліку, контролю та менеджменту ветеринарних препаратів. Впровадження у практику свинарства сучасних ліній свиноматок, їх багатоплідність, чинники безплідності свиноматок, проблеми збереження приплоду, поширення збудників інфекційних хвороб внаслідок постійного нарощування поголів'я стада вимагають новітніх підходів в питаннях менеджменту свинокомплексом, управління цільовими ветеринарними заходами для свиноматок, програмою годівлі свиней, яка забезпечує безпроблемне відлучення та дорощування сильних, здорових поросят в кожному господарстві і спрямована на підвищення опірності тварин до захворювань, швидку та економічну відгодівлю.

Ключові слова: управління, свинарство, технологія, технологічна система, ветеринарний облік, контроль, менеджмент ветеринарних препаратів.

Постановка проблеми. Інтенсифікація виробництва продукції галузі свинарства, впровадження новітніх технологій вимагають якісно нового підходу щодо підготовки спеціалістів з обслуговування галузі. Ринок гостро потребує фахівців у галузі ветеринарної медицини, які добре розуміються на технології ведення тваринництва, проблемах, які вона породжує, і патології. Більше того, надання висококваліфікованих послуг є неможливим без набуття спеціальних знань і навичок у сфері управління.

Опанування навичок управління галуззю свинарства необхідне для вирішення стратегічно важливих і поточних завдань, які мають вирішувати фахівці ветеринарної медицини, що займаються обслуговуванням галузі свинарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Рівень послуг на ринку тваринництва постійно зростає. Все більше і більше консалтингових компаній пропонують безпосередньому виробнику поряд із продукцією для функціонування галузі свинарства відповідні послуги у сфері управління різноманітними технологічними процесами. Саме тому лікар ветеринарної медицини має бути досконало обізнаний із технологією у сучасному свинарстві. Йому слід досконало знати менеджмент селекції, годівлі, осіменіння, технологію отримання і вирощування свиней, менеджмент ветеринарно-санітарного захисту свиноферм тощо [1-6].

Існуючі сучасні технології ведення галузі свинарства породжують безліч проблем, з якими майбутньому фахівцю доведеться стикатися на практиці. Оволодіння навичками консалтингу (надання послуг у сфері управління) – пріоритетна вимога для повноцінного функціонування галузі свинарства.

Мета дослідження – розробка технологічної системи управління сучасного племінного або ж товарного свиного господарства.

Матеріал і методи досліджень. Матеріалом слугували літературні дані щодо проблем управління галуззю свинарства, результати власних досліджень, які проводилися в ННДЦ БНАУ та ряді господарств Київської і Черкаської областей.

Результати досліджень та їх обговорення. Розглядати питання лише управління ветеринарним обліком, контролем і біобезпекою галузі свинарства, які є складовими роботи лікаря ветеринарної медицини господарства, без врахування і оволодіння навичками системного аналізу всіх складових діяльності підприємства – це помилковий, недалекоглядний і непрофесійний крок. Такі складові діяльності роботи підприємства, як відтворення стада, генетика, селекція, годівля тощо, на перший погляд, не є пріоритетними завданнями для лікаря ветеринарної медицини. Але системний аналіз саме зазначених вище складових має формувати уяву про всі потенційні негаразди і проблеми ветеринарного обслуговування галузі свинарства.

Так, наприклад, до питання відтворення стада слід ставитися дуже відповідально. Не слід вважати, що це лише суто зоотехнічне завдання, у вирішенні якого вклад лікаря ветеринарної медицини є незначним. Питанню структури стада, яка є нестабільною і змінюється упродовж всього року з причин вибуття або народження тварин, слід приділяти особливу увагу. Постійне вибуття основних свиноматок і кнурів зумовлює необхідність ремонту стада, що в свою чергу

змінює підходи щодо біобезпеки свиного господарства. Щомісячний рух поголів'я в умовах свиноферми зумовлює потребу у розробці і впровадженні у технологічний процес технологічної карти ветеринарно-санітарного забезпечення галузі свинарства.

Широкомасштабне впровадження тижневого циклу в галузі свинарства породило масу проблем, у тому числі й суто ветеринарних, без вирішення яких функціонування технологічного процесу виробництва свинини є неможливим.

Поряд з інтенсифікацією галузі свинарства зросло й навантаження на лікаря ветеринарної медицини. Більше того, за останні 10-20 років докорінно змінилася епізоотична ситуація в галузі свинарства. Загальновідомі так звані «типові» інфекційні захворювання свиней: чума, бешиха, коліінфекція, сальмонельоз, диплококоз відійшли на другий план. На сьогодні пріоритетними завданнями перед галуззю свинарства є забезпечення благополуччя стосовно парвовірозу, респіраторно репродуктивного синдрому, цирковірусної інфекції, актинобацильозної плевропневмонії, респіраторного мікоплазмозу тощо, які наносять свиного господарствам величезні економічні збитки, зводять нанівець ефективність галузі свинарства.

З урахуванням зазначеного вище, зросло й антигенне навантаження на організм тварин. Тісні міжгосподарські зв'язки, пов'язані із закупівлею племінних тварин із господарств з іншою епізоотичною ситуацією, роблять зазначену проблему величезною як за масштабами, так і в економічному контексті. На сьогодні видатки на ветеринарно-санітарне забезпечення галузі свинарства є одними з найбільших показників у системі планування.

Інтенсифікація процесів виробництва свинини, впровадження новітніх технологій нині зумовлюють специфіку приготування і згодовування кормів. Ринкові відносини, високий рівень конкуренції на ринку, економічна політика держави вимагають цілком нового підходу і мислення щодо ведення галузі свинарства. Висока вартість сировини (зерна), енергозатратні технології, відсутність менеджменту свинарства, невпровадження інноваційних технологій зумовлюють високі видатки на виробництво свинини. Питання конверсії корму на сьогодні є тим визначальним фактором, який і визначає вартість свинини. Менеджмент годівлі є одним з вирішальних чинників, від якого в цілому залежить прибутковість галузі свинарства.

Сучасне виробництво свинини неможливе без забезпечення цієї галузі новітніми технологіями, зокрема сучасними програмами годівлі тварин.

Управлінський консалтинг – це вирішення сукупності проблем, пов'язаних з організацією управління складними системами у різноманітних сферах діяльності. Консалтинг годівлі у свинарстві надзвичайно поширений. На сьогодні більшість племінних і товарних свиного господарств не в змозі створити і утримувати виробництво кормів, які б максимально відповідали рівню продуктивності і виробничої спрямованості тварин. Здебільшого безпосередні виробники користуються продукцією різноманітних компаній ринку комбікормів і кормових добавок. Саме просування комбікормів і кормових добавок на ринок свинарства супроводжується консалтингом годівлі.

До головних принципів сучасної годівлі і роздачі кормів у свинарстві належать: гігієнічність, доступність кормів для тварин, безперешкодне постачання, економічність і зручність обслуговування.

На наш погляд, *технологічна система управління* сучасного племінного або ж товарного свиного господарства має складатися з наступних складових:

- загальне управління свинокомплексом;
- облік видатків і прибутку;
- зоотехнічний облік і контроль;
- ветеринарний облік і контроль;
- управління кормами;
- управління ветеринарними препаратами;
- управління біобезпекою;
- товарний облік;
- племінний облік.

Кожна із зазначених складових комплексу управління створюється і застосовується для вирішення певної групи завдань.

Зазначені матеріали проведених досліджень більшою мірою відображають завдання, які стосуються ветеринарного обліку, контролю та менеджменту ветеринарних препаратів.

Менеджмент ветеринарного обліку є основою для планування щеплень тварин і контролю термінів їх виконання, обліку захворювань і використовуваних схем лікування, контролю залишків ветеринарних препаратів і термінів їх придатності, управління закупівлею ветеринарних препаратів. Зазначене вище дозволяє лікарю ветеринарної медицини щоденно контролювати виконання на свинокомплексі всіх запланованих ветеринарних заходів, спрощувати процес прийняття рішень і підвищити ефективність лікування тварин, забезпечити керівництво спеціальною інформацією, яка спрощує прийняття управлінських рішень.

Менеджмент ветеринарного обліку і контролю передбачає:

- планування щеплень тварин на свинокомплексі, терміни щеплень та норми витрат ветеринарних препаратів;
- щоденний контроль виконання щеплень і термінів їх проведення;
- реєстрацію і опис випадків захворювання, розробку можливих схем лікування, термінів і норм витрат ветеринарних препаратів на лікування тварин;
- контроль ефективності проведеного лікування тварин;
- контроль залишків ветеринарних препаратів і термінів їх використання;
- менеджмент запасів ветеринарних препаратів, розробка прогнозів передбачених витрат на їх закупівлю.

Менеджмент ветеринарних препаратів передбачає управління запасами ветеринарних препаратів, облік на складах за партіями зберігання та їх залишків у матеріально відповідальних осіб, а також контроль щоденного фактичного списання ветеринарних препаратів. Менеджмент управління ветеринарними препаратами має складатися зі складського обліку за партіями зберігання ветеринарних препаратів і обліку їх руху по складах і матеріально відповідальних особах. Менеджмент складського обліку за партіями зберігання необхідний для продуктивної роботи оператора складу (має місце лише за умови організації на підприємстві складу зберігання ветеринарних препаратів). Облік ветеринарних препаратів стосується роботи бухгалтера, який контролює рух ветеринарних препаратів по складах і матеріально відповідальних особах, а також їх вартість.

Менеджмент ветеринарних препаратів дозволяє:

- вести щоденний облік прибування і витрат ветеринарних препаратів по складах, місцях зберігання;
- контролювати терміни закінчення придатності ветеринарних препаратів, і, в першу чергу, використовувати препарати з найменшим залишковим терміном використання;
- вести щоденне списання використаних ветеринарних препаратів за видами і конкретними тваринами;
- щоденно розраховувати вартість ветеринарного утримання тварин;
- контролювати поточні залишки ветеринарних препаратів та їх вартість;
- здійснювати інвентаризацію ветеринарних препаратів і списання їх надлишків та нестачі;
- здійснювати списання невикористаних ветеринарних препаратів із зазначенням причин списання;
- аналізувати залишки ветеринарних препаратів, контролювати нормативні запаси і розраховувати прогноз термінів їх закінчення.

Висновки. Повноцінне функціонування сучасних племінних і товарних господарств неможливе без розробки і впровадження високотехнологічної системи управління. Вона дозволяє керівникам підприємств і структурних підрозділів оперативно контролювати ситуацію, отримувати необхідну упереджувальну інформацію для прийняття управлінських рішень з метою негайного реагування на проблеми, які виникають за сучасного ведення свинарства.

Перспективи подальших досліджень. Перспективним напрямком проведених досліджень вважаємо вивчення складових системи протиепізоотичних заходів і розробку програми біобезпеки свиного господарств сучасного типу як складової ефективного управління галуззю свинарства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Консалтинг у тваринництві. Частина 1. Менеджмент у свинарстві: навч. посібник / [Корнієнко Л.Є., Тирсін Р.В., Ярчук Б.М., Царенко Т.М.] – Біла Церква, 2011 – 140 с.
2. Коваленко В. Внедрение новых технологий производства свинины / В. Коваленко // Свиноводство. – 2000. – № 6. – С. 13-14.

3. Комлацкий Г. Особенности производства свинины по индустриальной технологии / Г. Комлацкий // Ветеринария с.-х. животных. – 2008. – №6. – С. 70-71.
4. Кудюкин П.В. Совершенствование технологии воспроизводства свиноголовья на промышленной основе / П. В. Кудюкин // Эффективное тваринництво. – 2007.– №2. – С. 27-28.
5. Микитюк Д. Промислова технологія свинарства / Д. Микитюк, А. Лоза, М. Геймор // Пропозиція. – 2008. – №5. – С. 32-33.
6. Микитюк Д. Сучасні технології у свинарстві / Д. Микитюк, С. Гнатюк, М. Геймор // Пропозиція. – 2007.– №10. – С. 118-121.

Консалтинг в свиноводстве

Р.В. Тырсин, Т.М. Царенко, Б.М. Ярчук, Ю.М. Тырсина, О.В. Довгаль

В статье приведены материалы, относящиеся к проблемам управления отраслью свиноводства. На основе проведенных исследований показаны составляющие технологической системы управления отраслью, в частности те, которые относятся к ветеринарному учёту, контролю, менеджменту ветеринарных препаратов. Внедрение в практику свиноводства современных линий свиноматок, их многоплодие, факторы бесплодия свиноматок, проблемы сохранения приплода, распространение возбудителей инфекционных болезней вследствие постоянного наращивания поголовья стада требуют новых подходов в вопросах менеджмента свиногомплексом, управления целевыми ветеринарными мероприятиями для свиноматок, программой кормления свиней, которая обеспечивает безпроблемный отъём и доращивание сильных, здоровых поросят в каждом хозяйстве и направлена на повышение сопротивляемости животных заболеваниям, быстрый и экономический откорм.

Ключевые слова: управление, свиноводство, технология, технологическая система, ветеринарный учёт, контроль, менеджмент ветеринарных препаратов.

Consulting in pig

R. Tyrsin, T. Tsarenko, B. Yarchuk, Y. Tyrsina, O. Dovgal

The paper presents the material relating to governance pig industry. On the basis of studies showing the components of the technological system for managing the sector, in particular those relating to the veterinary registration, control, management of veterinary drugs. Implementation in practice of modern lines pig sows farrow them, sow infertility factors, problems of preservation of offspring, spread of infectious diseases due to the constant increase of livestock herds require new approaches to the management of pig farms, the management of trust veterinary measures for sows, pig feeding program that provides trouble free Autumn and rearing strong, healthy piglets in each sector, which are aimed at strengthening the resilience of animals to diseases, fast and economical fattening.

Key words: management, pig, technology, technological system, veterinary records, control, management of veterinary drugs.